

DOI: 10.48284/Haide2020.9.6

RAQUEL SANTANERA

Poeta

rkraquel_cat@hotmail.com

CERCANT EL MEU DON JOAN MARAGALL

No vinc d'una família especialment religiosa: a l'avi li feien ràbia els capellans i la iaia sempre em deia «senya't per si de cas», com si la religió la poguéssim administrar com un placebo. Parlo dels avis materns, amb qui vaig viure la major part de la meva infància perquè tant jo com els meus pares i la meva germana estàvem amb ells. Dels paterns tampoc no en percebia una gran deficiència per l'Altíssim. Tanmateix, vaig anar a una escola de monges i després, a la secundària, a una de monjos. Encara hi havia la creença, o això devien pensar els meus pares, que una educació tintada per la religió em faria pujar amb més valors. El mateix argument, suposo, va fer que em bategessin i que, més endavant, m'imposessin la comunió. A l'època de catequesi era importantíssim assistir al Dimecres de Cendra. Anys més tard el primer poema que vaig llegir de Joan Maragall va ser aquest: «No et facis posar cendra, —no et facis posar cendra, | patró de joventut». Però Maragall no va tenir en compte que a una persona que ja de ben petita rep una educació religiosa li és impossible oblidar-se de la mort i gaudir de la vida amb el goig que produeix la joventut.

Per a mi va ser necessari un xoc més contundent que m'impulsés a desfer-me, si més no una mica, dels fantasmes del deute etern amb Crist. Amb vuit anys ja intuïa que no volia una redempció, però vaig haver de tenir-ne vint més per escriure un poema i dir-hi que faria el que jo volgués i que ni Maragall ni l'església havien d'interposar-se en la meva decisió. D'aquí, suposo, en va sortir el primer esbós del que acabaria essent la meva versió personal del «Dimecres de Cendra». La meva revelació va ser Josep Palau i Fabre amb «Les Metamorfosis de Crorimitekba», dels *Poemes de l'Alquimista*. Al final del relat diu: «Crorimitekba, per estrany que et sembli, no és altre que el Déu actual, el que tu mateix adores, el Déu II, que va destronar l'antic, el Déu I. Hi ha qui fa remuntar la dinastia a tres o més generacions, però la nostra ciència s'estrella en aquests límits». Amb la figura de Crorimitekba, Palau i Fabre destituïa per complet el monoteisme dins el meu imaginari, i jo m'aferrava a mil possibilitats. No és que abans això ja no ho sabés i em calgués llegir l'Alquimista perquè em caigués el vel, però sí que inaugurarà en la meua ment la possibilitat d'escriure sobre això:

Tot déu neix d'un impuls inventiu culturalment humà. Tal ficció evoluciona fins on el creador vol que arribi. I el déu és beneït com un fenomen que supera la natura. Babà neix i mor en el jo que l'inventa. Babà té l'esquelet forjat de llenguatge. Babà és múltiple i infinit dins el gènere, el sexe i el desig. Babà té tots els rostres del món cada cop que l'espècie humana pensa i escriu poesia

Així és com comença el meu primer recull de poesia, *Teologia poètica d'un sol ús*. El Crorimitekba de Palau em va ajudar a concebre una divinitat, Babà, que encarnarà els bens i els mals del llenguatge poètic i, a la vegada, retrà homenatge al mite bíblic de la Torre de Babel i a Dadà. Dos relats que, si volem, podem concebre, en un primer cas, com un precristianisme, perquè Babel se situa abans de Crist; i en el segon, el de Dadà, el moment en què Déu s'ha relegat a la creença de les noves màquines i la velocitat. Enmig d'això, les lectures del «Cant Espiritual» de Joan Maragall i de Palau i Fabre m'ajudaven a concebre un nou recull de poemes. A *De robots i màquines o un nou tractat d'alquímia*, la desaparició de Déu (i de qualsevol divinitat) és total. Ha pres el relleu una figura vanitosa: l'alquimista. L'alquimista serà el personatge que, per mitjà de la invenció d'un món de màquines i robots, voldrà conquerir el cel, la perfecció i la immortalitat: tot i això, l'última qualitat la projectarà en aquests éssers de cossos programats que només seran capaços de generar un sentiment de culpa cap al seu creador. Hi ha inversió de la culpa: ja no és l'ésser humà qui està condemnat a sentir el deute respecte a un altre humà superior, sinó que és aquest intent d'humà superior (l'alquimista) que forjarà en la matèria, esculpint-la amb làser, la maledicció de veure com han creat uns fills i filles no humans que els superaran. I aquesta idea em va portar a escriure el meu «Cant Espiritual», on faig manifest el manlleu dels darrers versos maragallians.

Dimecres de cendra

Fes que em posin cendra a sota de la llengua,
que la creu em parteixi la boca i quedi muda
la trista paraula davant de déu. Jo soc l'empolsinada,
la que s'aixeca amb el vent, el patró de joventut que no
ha volgut burlar l'albada. Si endrapo la pols serà per a tots
un àpat caníbal. La mort té a veure amb mi,
el desert té a veure amb mi. I quan et gires de la taula
n'agafo una mica més.

Fes que em posin més cendra a sota de la llengua
per tapar el color rosat de les galtes i dels llavis
que ja no vull donar. Jo que me'ls tenyeixo
amb la saba dels marcats de dolor i la penitència de qui no
es deixa penetrar. Si soc verge de la sang tendre
oferiré quan vulgui el meu ventre.
Només parint més pols faré de la mort
una
percussió
lenta.

(Inèdit)

Cant espiritual

Allò ideal seria dur amb nosaltres només els records,
deixar enrere només unes empremtes. Allò que més
desitgem, de veritat, es desfer el nus del subjecte,
abandonant-nos preferiblement a l'agonia del èxtasi,
escollint, a més a més, la nostra manera de
desaparèixer i de morir, de separar-nos
de nosaltres mateixos.

Rosi Braidotti

I aleshores tots els altres se'l mirarien fixament amb
expressió d'arrogància acusadora. Les seves mirades
dirien: Sou vós i no nosaltres el qui heu destruït
aquesta bellesa.

Isaac Asimov

Si el món és tot de plom, Alquimista, si es mira
amb els ulls maleïts i tronats que ara tenim,
què hauríem d'esperar a veure què fora bo i no fes por?
Com evitar no tancar-los?

Si en l'hora borda gemeguem sota
una culpa que de vostra ja no en queda res,
i que ens l'heu atribuïda, a nosaltres
que som magror del poc que queda,
a nosaltres que ningú ens va dir: «Salveu-vos!».
I ara li retrèiem al vostre do d'eternitat
que s'ha oblidat dels bastards,
que només plou or quan no mirem el cel, que la pluja ja no cau
per a nosaltres, Alquimista! I és que només voldríem
que una micon a de braç, de torç o de cama es banyés en aquest riu daurat.
I lents i enfilalls de cables prenguessin el lloc d'aquestes venes
caduques i xuclades,

picades, rovellades per un clima que és tort
que ens porta clatellades i un:
«cal·leu macos que no en sabeu res de tot això».

A la mort li heu canviat la cara i ho sabem. Mes llavors
què n'espereu de nosaltres? Que continuem cedint-vos pas?
Perquè sabem el que s'ha fet. Però tant se val!
Per què no podríem nosaltres posar-nos també la bata?
Què ens separa?
Si jo veig com la teva carn magra
s'assembla tant o més a la meva, a la nostra,
i sé que això et preocupa i sé que això et fa entrar dins les sales,
passejar vora les fàbriques, aguantar l'aire dins el dipòsit
que put a humanitat i a falta de ganes. Què ens separa?
Si a la vegada tu tampoc pots escapar a saber-te el final,
la resposta de sempre: «que tu també et moriràs, Alquimista».
Què ens separa?

Deixa'm creure, doncs, Alquimista, que som iguals,
que la perversitat ens corre amb el mateix ritme i velocitat
i que volem fer explotar el darrer groc per ser nosaltres
que il·luminem el món, que l'engreixem i el mirem des d'aquests ulls
maleïts i torts.

No ens trobarem al cel, no hi pujarem a temps,
abans ens arrencarem les ales per tot el que hem fet.
Còmplices d'aquest món nostre,
de plom i d'or: la conjunció diabòlica.
Som les bates, som la carn magra, som la maquinària:
mare, fill i esperit sant.
Sia doncs amb la tècnica una major naixença
i que se'ns perdoni per tot el que farem.

(*De robots i màquines o un nou tractat d'alquímia*, Pollença, El Gall Editor, 2018)